

Подрез-Ряполова Ірина Валеріївна,
*науковий співробітник НДІ правового забезпечення
інноваційного розвитку НАПрН України*

НОВА ЕНЕРГЕТИЧНА СТРАТЕГІЯ УКРАЇНИ ДО 2035 РОКУ: ШЛЯХИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТИВАННЯ РИНКУ ПРИРОДНОГО ГАЗУ УКРАЇНИ

«Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» (далі – Енергетична стратегія України до 2035 року), яка схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України 18 серпня 2017 року, є фундаментальним документом, який визначає перспективний вектор розвитку паливно-енергетичного комплексу України (далі – ПЕК). Цей документ розроблено згідно відповідних положень Стратегії сталого розвитку «Україна–2020» (далі – Стратегія сталого розвитку), затвердженої Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5 [1]. Так, за вектором розвитку, який передбачає забезпечення сталого розвитку держави та проведення структурних реформ, Стратегія сталого розвитку передбачає реформування енергетики та реалізацію програми енергоефективності.

Енергетична стратегія України до 2035 року містить загальні орієнтири щодо підвищення економічної та енергетичної безпеки та інвестування енергетичної галузі.

Так, загальними орієнтирами щодо підвищення економічної та енергетичної безпеки визначено: 1) завершення реформування енер-

гетичного комплексу України з досягненням першочергових цільових показників з безпеки та енергоефективності та забезпеченням інноваційного оновлення та інтеграції з енергетичним сектором ЄС; 2) зниження енергоємності економіки, диверсифікація джерел і шляхів постачання енергоресурсів; 3) формування конкурентних і прозорих ринків електроенергії, природного газу, нафти, теплової енергії та вугілля.

В свою чергу, загальними орієнтирами щодо інвестування енергетичної галузі визначено: 1) використання можливостей енергоефективних технологій та інвестицій; 2) визначення у якості підґрунтя для інвестицій реформ демонополізації, прозорості та вдосконалення правових і регуляторних механізмів; 3) забезпечення мінімальної ролі держави щодо інвестування та її максимальної ролі щодо сприяння формуванню стимулюючого інвестиційного клімату; 4) визначення таких ключових передумов для залучення інвестицій, як верховенство права, адаптація до європейського енергетичного законодавства, деофшоризація економіки, впровадження стимулюючого регуляторного законодавства, економічно обґрунтовані тарифи, проведення комунікаційної політики для заохочення входу на ринок стратегічних та фінансових інвесторів; 5) визначення граничного рівню здійснення прямих інвестицій, при якому частка прямих інвестицій з державного бюджету України у розвиток енергетичної інфраструктури не має перевищувати 5–10 %, водночас прямі інвестиції з однієї країни не повинні сягати критичного рівня, що зумовлює потребу диверсифікації інвестицій.

Енергетична стратегія України до 2035 року повинна бути реалізована у три основні етапи, для кожного з яких закріплюються певні механізми реалізації, які повинні бути актуалізовані у подальшому у виді відповідних програм розвитку галузей.

Перший етап: «Реформування енергетичного сектору (до 2020 року)» передбачає завершення імплементації Третього енергетичного пакета та створення повноцінних ринків природного газу та електроенергії відповідно до енергетичного законодавства ЄС.

Завданнями другого етапу: «Оптимізація та інноваційний розвиток енергетичної інфраструктури (до 2025 року)» є запровадження

механізмів залучення інвестицій для реалізації програми заміщення потужностей, що мають бути виведені з експлуатації, новою енергетичною інфраструктурою; підвищення рівня корпоративного управління суб'єктів господарювання та їх спроможності використовувати доступні інструменти внутрішнього та зовнішнього ринків капіталу й ресурсів енергетичного ринку України.

Третій етап: «Забезпечення сталого розвитку (до 2035 року)» спрямований на інноваційний розвиток енергетичного сектору й будівництво нової генерації, здійснення інвестування у нові потужності генерації для заміщення потужностей, що мають бути виведені з експлуатації.

Перед газовим сектором на цьому етапі стоятимуть завдання збільшення національного газовидобутку та адаптації потужностей газотранспортної системи в умовах розвитку загальноєвропейського ринку природного газу.

На даний час, інвестиційна привабливість економіки України та, передусім, енергетичного сектору залишатиметься недостатньою, якщо не буде вжито комплексу заходів, спрямованих на залучення інвестицій, запобігання відтоку вітчизняних капіталів через використання офшорних схем [2]. Тому, ключовими факторами забезпечення інвестиційної привабливості енергетичного сектору згідно положень Енергетичної стратегії повинні бути: 1) здійснення імплементації правових норм ЄС в законодавстві, що регулює діяльність і сприяє розвитку енергетичного сектору; 2) забезпечення прозорості та здійснення стабільної та прогнозованої політики у сфері залучення інвестицій; 3) створення умов для формування технологічних інноваційних парків в енергетичній сфері та формування чітких та зрозумілих механізмів державно-приватного партнерства; 4) забезпечення підтримки здорового конкурентного середовища, безперешкодного доступу до ринків та існуючої інфраструктури; 5) заохочення входу на ринок міжнародних стратегічних та фінансових інвесторів; 6) упровадження заходів із забезпечення запобігання витоку капіталу до офшорних зон під час господарської діяльності суб'єктів енергетичного ринку, зокрема суб'єктів ринку природного газу.

Щодо інтеграції ринку природного газу України в енергетичний простір ЄС, необхідною умовою, згідно положень Енергетичної стратегії є трансформація газотранспортної інфраструктури до європейської гнучкої системи безпеки постачань для України та країн Центральної Європи. Це повинно забезпечити здійснення постачань газу з альтернативних напрямів(джерел) та для реверсних постачань газу з Європи до України, а також обґрунтованого формування страхового запасу та здійснення торговельних операцій на створеному у майбутньому газовому хабі, при збереженні державного контролю над існуючими стратегічно важливими інфраструктурними активами паливно-енергетичного сектору.

Висновок. Таким чином, незважаючи на визначення лише загальних орієнтирів щодо інвестування ПЕК в новій Енергетичній стратегії до 2035 року, її прийняття безумовно є передумовою завершення реформування ринку природного газу та енергетичного сектора в цілому. Однак положення стратегії повинні бути розширені та деталізовані у відповідних заходах з реалізації та формуванні галузевих програм економічного розвитку на довгостроковий та середньостроковий періоди, що потребуватиме оновлення відповідних нормативно-правових актів та запровадження законодавства, що стимулюватиме надходження інвестицій в ПЕК.

Література

1. Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5 : «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
2. Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність». URL: www.zakon.rada.gov.ua/signal/kr06145a.doc.